

ONDERZOEK MOGELIJKHEDEN DUURZAAMHEIDSFONDS

Inleiding

De gemeente zet in om in 2050 CO₂ neutraal te zijn en stimuleert daarvoor inwoners om duurzame maatregelen te treffen aan hun woning. Met het vaststellen van het klimaatplan 2009-2020 is door de raad een budget beschikbaar gekomen voor het stimuleren van duurzame energievoorzieningen. Met de komst van de Duurzaamheidsagenda is de subsidieregeling als instrument voor de periode 2016-2020 ingezet. In 2017 is de regeling aangepast met maatregelen om woningen voor te bereiden op aardgasvrij.

In het coalitieakkoord 2018-2022 is aangegeven dat het college wil komen tot een fonds om de inwoners verder te stimuleren. Er ligt nu de vraag om deze ambitie concreter in te vullen.

Vraagstelling

In het nieuwe coalitieakkoord staat:

“Wij stimuleren duurzaamheidsmaatregelen, zoals zonnepanelen, groene daken en het isoleren van woningen. Wij zorgen ervoor dat mensen bij een fonds tegen zeer lage rente geld kunnen lenen om hun huis te verduurzamen.”

Nader is onderzocht of een fonds/lening een effectief en efficiënt instrument is, al dan niet, in combinatie met de subsidieregeling duurzame maatregelen.

Doelstelling gemeente

- Het doel is een CO₂ neutrale en klimaatbestendige gemeente in 2050. We zetten in op CO₂ reductie, energiebesparing, het verhogen van het percentage opwekking duurzame energie en realisatie groene daken.
- We willen de beste gemeentelijke dienstverlener zijn. Voor dit onderwerp betekent dat een product met een eenvoudige klantreis die aansluit op de behoefte van onze inwoners.
- Een eenvoudig toegankelijke en administratief arme stimuleringsmaatregel.

Inzet gemeente

- Inzet is een maximaal rendement met het beschikbare budget voor duurzaamheid. Het rendement definiëren we als het behalen van de doelen.
- De gemeente is een woonstad met relatief veel oudere woningen. Deze bestaande woningen zullen aangepast moeten worden.
- We willen inwoners in hun eigen tempo stappen laten zetten om de woning te verbeteren en het mogelijk te maken om van het gas af te gaan richting 2050.

Scope van de opdracht

Vanuit de opdracht ligt de primaire focus op particulieren. In dit onderzoek is iets breder gekeken dan de doelgroep particulieren omdat een duurzaamheidslening vaak een wat bredere doelgroep kent en de doelstellingen zelf zich niet beperken tot uitsluitend inwoners. Bedrijven en instellingen en corporaties zullen ook de energietransitie doorlopen. Zij vallen echter buiten de scope van het onderzoek naar het fonds op grond van het coalitieakkoord en zullen aan de orde komen in het nog op te stellen energietransitieplan in het kader van de Lokale Energie Strategie.

Afwegingskader:

De effectiviteit van de regeling is uit te drukken in het bereik maal de kosten vanuit de gemeente. Op basis van een aantal criteria is het bereik en de kosten beoordeeld. De beoordeling per criteria is gedaan op basis van een 3-puntsschaal “+”, “+/-” en “-” (zie tabel beoordeling). Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt in welke mate (positief “+”, neutraal/ middel “+/-” of laag/negatief “-”) een regeling scoort op de criteria.

1. Bereik: het aantal inwoners dat duurzame maatregelen met behulp van de regeling treft. Positief is het indien met een regeling 1 op de 10 inwoners wordt gestimuleerd en negatief is 1 op de 100 inwoners. Het gaat om hoe toegankelijkheid de regeling is. Dit valt uiteen in 4 criteria:
 - a. Doelgroep: de mate waarin alle inwoners/ particulieren gebruik kunnen van de regeling.
 - b. Drempelwaarde: de financiële drempel van de regeling bepaalt of inwoners voor kleine of alleen voor grote maatregelen beroep kunnen doen op de regeling; Sommige regelingen kennen een financiële ondergrens bv een minimale investering van € 2.500,- voordat je subsidie kan krijgen of minimaal € 25.000,- voordat je een lening kan krijgen. Dat soort drempels worden geschat als laag, middel of hoog.
 - c. Breedte aanbod: Het aantal maatregelen dat in aanmerking komt voor subsidie dan wel een lening.
 - d. Klantreis: de manier waarop een klant de regeling kan aanvragen. Positief is het indien het proces zo simpel mogelijk is voor de klant met zo min mogelijk loketten;
2. Gemeentelijke kosten: subsidiekosten dan wel financieringslasten en uitvoeringskosten van de gemeente of een derde (SVN) die het bij ons in rekening brengt. Ook deze kosten variëren in hoogte en in samenstelling.

Analyse

Huidige regelingen

Op dit moment zijn er meerdere financiële ondersteuningsmogelijkheden voor inwoners om te komen tot verduurzaming. De belangrijkste is de gemeentelijke Stimuleringsregeling Duurzame Maatregelen. Daarnaast is er een mogelijkheid om gebruik te maken van de Nationale Energiebespaarlening.

Subsidieregeling Leidschendam-Voorburg

De subsidieregeling bestaat al sinds 2010 en is zeer succesvol.

De regeling heeft totaal 2.330 woningeigenaren (inclusief VvE's) aangezet tot verduurzaming van de woning. Samen met 750 huurwoningen van de corporaties zijn dit totaal circa 3.000 woningen. Dit is ongeveer 8% van de woningvoorraad in de gemeente.

Zonnepanelen wordt het meeste aangevraagd, ondanks verlaging van subsidiepercentage van 10% (2017) naar 5% (2018).

Zonnepanelen kennen een terugverdientijd van gemiddeld 5 à 7 jaar waarmee een rendement van circa 6% wordt bereikt (ervaringscijfer installatie adviseur uit de gemeente). Hiermee is het rendement op zonnepanelen om die aan te schaffen met het spaargeld van woningeigenaren hoger dan de spaarrente van een bank. Subsidiering van zonnepanelen is daarom vanuit financieel oogpunt niet noodzakelijk. Maar het vigerende beleid is gericht op het stimuleren van een toename van opwek aan zonne-energie om in de elektriciteitsbehoefte van de inwoners te voorzien, omdat er geen plaats is voor windmolens. Daarnaast leert de ervaring dat woningeigenaren na het aanschaffen van zonnepanelen vervolgstappen zetten omdat zij zien dat de energierekening daalt. Isolatie verdient een inwoner ook terug maar minder direct en is minder zichtbaar en heeft ook een grotere complicatie voor de aanleg.

De huidige regeling is arbeidssintensief voor de gemeente door de detaillering van de subsidieregeling (burenbonus, controle totaalbedrag, controle bij eis combinatie van maatregelen). Per aanvraag is de gemiddelde tijdsbesteding 5,5 uur = € 275,-. De klant vraagt subsidie aan bij één loket. De regeling is door haar systeem van reservering en vaststelling overigens wel heel klantgericht.

Het doel van de burenbonus is om inwoners collectief duurzaamheidsmaatregelen te laten treffen en daarmee een vliegwieleffect in de buurten te verkrijgen. Echter blijkt dat bedrijven en inwoners van de burenbonus creatief gebruik maken waardoor er geen onderling contact is en het vliegwieleffect uitblijft.

In de huidige regeling is het overhandigen van een definitief energielabel een verplichting. Dit geeft inzicht in de energetische kwaliteit van de woning. De gemeente gebruikt dit voor de monitoring en wat de werkelijke energietoestand van de woning is. Een B-label woning kan bijvoorbeeld over op elektriciteit¹.

Op dit moment is de subsidieregeling zo ingericht dat deze ook een voorzichtige aanzet geeft om "van het aardgas af te komen". "Van het aardgas af" is een van de transitiedoelen om CO₂ neutraal te worden.

De subsidieregeling wordt zeer goed gebruikt, de subsidieplafonds worden jaarlijks gemakkelijk bereikt.

Fondsen

1: Nationale Energiebespaarlening (NEF)

Voor het financieren van duurzame maatregelen aan vastgoed zijn verschillende vormen beschikbaar. Voor particulieren en grotere VvE's (groter dan 10 eenheden) heeft de Rijksoverheid de Nationale Energiebespaarlening (NEF). De huidige benutting van de NEF door inwoners gemeente Leidschendam Voorburg is nog vrij beperkt maar groeit. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn), de uitvoeringsorganisatie van de NEF, geeft aan dat er ruimte is voor groei van het aantal aanvragen uit deze gemeente. Wat voegt deze gele zin toe? Wat wil je zeggen? Het aantal aangevraagde leningen door VvE's is beperkt. Zeker wanneer deze wordt afgezet tegen het aantal VvE's in de gemeente. In de gemeente is 80% van de VvE's echter kleiner dan 10 eenheden, deze VvE's komen niet in aanmerking voor de NEF.

Tot op heden is de mogelijkheid tot het gebruik maken van de NEF nog niet actief gecommuniceerd binnen onze gemeente. Mogelijk wordt de regeling daarom nog niet zo goed benut.

Om deze regeling lokaal aantrekkelijk te maken is het ook mogelijk om via een gemeentelijke bijdrage het rentepercentage voor de eigen inwoners te verlagen.

2: Duurzaamheidsfonds

Via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) zijn naast de NEF nog twee regelingen mogelijk waarmee een gemeente een lokaal fonds kan instellen: een Duurzaamheidsfonds (DF) en een Stimuleringsfonds (SF).

Het Duurzaamheidsfonds (DF) is feitelijk voor een deel dezelfde regeling als het door het Rijk aangeboden NEF. Het belangrijkste verschil is echter dat deze ook open staat voor kleine VvE's. Bij een DF kan ook geleend worden voor zonnepanelen terwijl dit bij de NEF alleen in combinatie met andere maatregelen kan.

De gemeente bepaalt het leningenplafond en de gemeente heeft ook een actieve uitvoerende rol in de toetsing en afhandeling van aanvragen. Dit vraagt van de gemeente in de uitvoering vergelijkbare handelingen, en dus inzet, als bij de subsidie.

De kosten van een fonds, over de looptijd van een lening, liggen circa 68% per aanvraag lager dan bij de huidige subsidieregeling.

¹ Bron nota duurzaamheid schone energie in een groene stad, de Haagse aanpak, 5 maart 2019, pag. 10

3: Stimuleringsfonds

Een Stimuleringsfonds (SF) is een maatwerkregeling van het SVn. De gemeente maakt daarbij een maatwerk subsidieregeling waarbij de doelgroepen en de criteria bepaald kunnen worden. Ook hier heeft de gemeente een actieve rol in de toetsing en afhandeling van aanvragen.

Belangrijk om te melden is dat het DF en SF gedeeltelijke overlap hebben met het NEF. Bij een DF of SF ligt een deel van de arbeid bij de gemeente. Voor de rijksregeling is in het geheel geen toetsing door de gemeente benodigd.

De verschillende opties zijn naast elkaar gezet in de tabel in de bijlage.

Ervaringen bij omliggende gemeenten

Duurzaamheidsfondsen zijn nog niet breed ingezet door gemeenten. In de regio hebben Den Haag, Katwijk, Leiden en Alphen a/d Rijn een Duurzaamheidsfonds. De resultaten van die gemeenten zijn beschouwd in dit onderzoek.

Duidelijk is dat voor groene daken de Duurzaamheidslening niet geschikt is. Meeste gemeenten hebben nog een aparte subsidieregeling. Bij Katwijk zitten groene daken in de duurzaamheidslening, maar daar maakt niemand gebruik van. Er is geen eenduidig terugverdienmodel dat een lening aantrekkelijk maakt. Dit wordt bevestigd door een groendakleverancier die geen gevallen kent waarbij geleend is voor een groendak.

De resultaten van de duurzaamheidsleningen variëren per gemeente. Er wordt variabel gebruik van gemaakt. Opvallend is dat de doelgroep “kleine VvE’s”, waar wij er ook veel van hebben, als zeer arbeidsintensief wordt benoemd door de gemeente Den Haag en terwijl er (in het eerste jaar van de regeling 2018) uiteindelijk relatief weinig animo voor het treffen van maatregelen door deze VvE’s is. Het arbeidsintensieve traject ontstaat doordat VvE’s niet actief zijn en hierdoor geen meerjarig onderhoudsplan hebben. Het project “Bouw mee aan Voorburg- Noord” in onze gemeente is overigens gericht geweest om al onze kleine VvE’s te activeren, van een meerjaren onderhoudsplan te voorzien en zijn allerlei achterstallige zaken indertijd opgepakt. Onder begeleiding van gemeente Den Haag wordt de VvE geactiveerd en geholpen om te komen tot een onderhoudsplan. Het treffen van duurzaamheidsmaatregelen komt daaruit voort en is een marginaal onderdeel van dit traject. Daarmee is het begeleidingstraject vooral gericht op het verbeteren van de woonkwaliteit.

Voor de doelgroep “niet particulieren” hebben Den Haag en Leiden een apart energie/duurzaamheidsfonds waarmee bijvoorbeeld sportverenigingen of bedrijven geld kunnen lenen voor een groot zonnepanelendak, een innovatie wordt gefinancierd om windenergie op te wekken en verschillende aardwarmteprojecten mogelijk worden gemaakt.

Uit het gesprek met de Omgevingsdienst West Holland (ODWH) blijkt dat bij een fonds ongeveer 1 op de 100 inwoners bereikt wordt en bij een subsidie 1 op de 10. Daarentegen ligt de investering van een gemeente bij een fonds laag en bij een subsidieregeling hoog.

Kosten subsidieregeling versus fonds

De kosten voor de subsidieregeling en een revolverend fonds zijn met elkaar vergeleken. Bij de subsidieregeling is sprake van eenmalige subsidie- en uitvoeringskosten (bij het aanvragen en beschikken van de subsidie).

Bij een duurzaamheidsfonds bij SVn is sprake van uitvoeringskosten bij het aanvraagproces, beheervergoeding en aansluitkosten (respectievelijk 0,5% en 1,1% van de uitgezette leningenportefeuille) en een financieringslast. Daartegenover staat een rentebetaling van de inwoner van 1,6% van de uitgezette leningenportefeuille.

Met de nationale energiebespaarlening (NEF) zijn geen directe kosten gemoeid. Echter via een gemeentelijke subsidiebijdrage kan het rentepercentage worden verlaagd naar gemiddeld circa 1,0 %. Deze optie brengt eenmalig kosten met zich mee van € 65.000,- á € 100.000,- voor een leensom van €1.000.000,-. De genoemde rente korting is onderdeel van een vast model toegepast door de SVn. De rentekorting percentages zijn daarmee niet aan te passen.

In de tabel zijn de tarieven voor de huidige rente bij de NEF en de rentekorting per looptijd van de lening weergegeven.

Looptijd	Huidige rente	Rente korting	Rente klant
7 jaar	1,5%	1,0%	1 %
10 jaar	1,9%	1,0%	1 %
15 jaar	2,3%	1,0%	1,3%
15 jaar Nul Op de Meter / ZEP EBL	2,3 %	1,2%	1,1%
10 – 30 jaar voor VvE's	2,2 – 3,1%	1,2%	1 – 1,9%

In onderstaande tabel zijn de kosten van de subsidieregeling vergeleken met een duurzaamheidsfonds bij SVn, en de nationale energiebespaarlening (eventueel met renteverlaging). Om de kosten vergelijkbaar te maken zijn de kosten voor de alle regelingen uitgerekend voor een door de inwoners geïnvesteerd bedrag van 1 miljoen (€200.000,- aan subsidie leidt bij een subsidie van 20% tot € 1.000.000,- aan investering).

Regeling (bij een geïnvesteerd vermogen van €1 mln.)	Subsidiebijdrage of financieringslasten (bij gem. looptijd van 10 jaar)	Beheer- en uitvoeringskosten	Totaal	Factor
Subsidieregeling	€ 200.000	€ 95.000	€ 295.000	100%
DF	€ 95.000		€ 95000	32%
NEF	€ -	€ -	€ -	0%
NEF met renteverlaging	€ 65.000 – € 100.000,- *	kosten Rijk	€ 65.000 – € 100.000,-	20% - 35%

De variatie voor de kosten bij de NEF met rentekorting komt door de spreiding van de verschillende looptijden en rentepercentage.

*) Dit zijn eenmalige kosten per 1 miljoen aan leningenplafond, structurele beheers- en uitvoeringskosten zijn voor het Rijk.

Beoordeling

De ervaringen bij de andere gemeenten zijn afgezet tegen het eerder genoemde afwegingskader. In onderstaande afwegingsmatrix zijn de resultaten van de vergelijking weergegeven.

	Effectiviteit van de regeling	Energiebe-spaarlening		Duurzaamheids-lening	Stimulerings-regeling		Subsidie
		Rijksregeling		regeling via SVn	regeling via SVn		
<i>Bereik</i>	Doelgroep	-		-	+		+
	Drempelwaarde	-		-	-		+
	Benutting maatregelen	+/-		+/-	+		+
	Klantreis: aanvraagproces	+		+/-	+/-		+
<i>kosten</i>	Gemeentelijke kosten	+ en +/- (rentekorting)		+/-	+/-		-

Risico's

De regelingen kennen verschillende risico's. Zo kent de NEF geen risico's voor de gemeente omdat het Rijk daar verantwoordelijk voor is. Voor de subsidieregeling zijn de risico's ook zeer beperkt. De regeling kan eenvoudig beëindigd worden als daar behoefte aan is, er zijn weinig bezwaarschriften.

Bij een SF of DF worden langjarige verplichtingen aangegaan (gemiddeld 10 jaar), waarbij het risico bestaat dat de inwoner de lening niet of niet helemaal kan terugbetalen ondanks de vooraf gestelde voorwaarden.

Bevindingen

Aan de hand van de gesprekken met andere gemeenten, het SVn en de afwegingsmatrix hebben wij de volgende bevindingen.

1. De subsidieregeling is behoorlijk effectief in het aanzetten van inwoners tot actie (440 aanvragen in 1 jaar). Met subsidie worden veel inwoners verleid tot het daadwerkelijk treffen van maatregelen. Gemiddeld is het subsidie bedrag 10% van het geïnvesteerde bedrag.
2. De huidige subsidieregeling is in opzet (inhoud en organisatievorm) klantgericht opgezet (lage minimale bedrag en koppeling van maatregelen en inwoners "burenbonus"). Dit maakt de huidige subsidieregeling arbeidsintensiever dan subsidieregelingen bij andere gemeenten en dan een fonds.
3. Een stimuleringsfonds via SVn vraagt ook inzet van de gemeente waarbij dit proces nagenoeg overeenkomt met het uitvoeringsproces van een subsidieregeling. Inzet van een eigen fonds via SVn levert dus geen voordeel op qua personeelsinzet.
4. De standaard duurzaamheidslening (DF) van het SVn lijkt weinig extra voordelen te bieden ten opzichte van de NEF.
5. De NEF zonder renteverlaging is financieel het meest aantrekkelijk, een subsidieregeling het minst.

6. Door het rentepercentage bij de NEF te verlagen naar circa 1%, is dit fonds met renteverlaging circa 0,6 % lager dan de DF voor de inwoners. Hierdoor wordt het voor inwoners nog aantrekkelijker om duurzame maatregelen te treffen met de NEF.
7. Zonnepanelen leggen een groot beslag op de bestaande subsidieregeling, terwijl subsidie uit financieel oogpunt niet noodzakelijk is. Voor isolatiemaatregelen is subsidie wel een geschikt instrument.
8. De subsidie stimuleert kleine en grote stappen; een fonds alleen grote stappen door het minimale leenbedrag. Dit maakt een fonds geschikt voor het treffen van maatregelen bij grotere aanpassingen aan een woning/ gebouw.
9. Voor groene daken is een fonds geen passend stimuleringsinstrument want daar wordt geen gebruik van gemaakt; deze maatregel zit altijd in een subsidie.
10. De Rijksregeling is gericht op particulieren en grote VvE's. Deze regeling voldoet aan de gemeentelijke doelstelling/ gewenste maatregelen (zonnepanelen, isolatie en voorbereiding van het gas af). In deze regeling vallen kleine VvE's buiten de regeling, terwijl voor gemeente Leidschendam Voorburg dit een relatief grote doelgroep is.
11. Voor de overige doelgroepen heeft zowel Leiden als Den Haag een fonds. Het is nog niet bekend in hoeverre die (jonge) fondsen gebruikt worden. Voor kleine VvE's is het resultaat vooralsnog zeer beperkt.
12. Een fonds voor VvE's is alleen aantrekkelijk indien ook een begeleidingstraject wordt geboden om VvE's te helpen bij het activeren van hun organisatie. Een dergelijk traject is primair een verbetering vanuit de woonkwaliteit en vraagt daardoor om meer dan alleen het instellen van een fonds.

Het bereiken van de gemeentelijke klimaatdoelen zal niet versneld worden door een keuze voor alleen een revolverend fonds of alleen het behoud van de bestaande subsidieregeling. Door een juiste mix te kiezen van deze instrumenten kan het doelbereik waarschijnlijk wel verhoogd worden tegen een zo efficiënt mogelijke verhouding tussen de kosten van de gemeente en de genomen investeringsmaatregelen. Het instellen van een eigen revolverend fonds is daartoe niet strikt noodzakelijk. Het is namelijk financieel aantrekkelijker om de bestaande leenfaciliteit van het rijk te benutten. Hieronder zijn een aantal modulaire varianten geschetst waarna een advies over de voorkeursvariant volgt.

Mogelijke varianten

Om het treffen van duurzame maatregelen aan zoals zonnepanelen, groene daken en het isoleren van woningen te stimuleren staat hieronder een aantal varianten (A tot en met F). In deze varianten wordt een subsidieregeling gecombineerd met een fonds: het nationale fonds (NEF) of een duurzaamheidslening (DF) of stimuleringsfonds (SF).

In alle hieronder genoemde varianten blijft een (al dan niet versoberde) subsidieregeling bestaan. Voor het behalen van de doelstelling groene daken is een subsidieregeling nodig. Voor minder rendabele maatregelen zoals isolatie is het ook wenselijk om subsidie in stand te houden. Vaak gaat het om kleine maatregelen met langere terugverdientijden waarbij de baten niet direct zichtbaar zijn en die moeten aansluiten bij het momentum van de eigenaar. Voor kleine bedragen tot € 2.500,- is een duurzaamheidslening niet mogelijk en juist isolatiemaatregelen zitten vaak in de die categorie.

A: Subsidieregeling behouden in combinatie met NEF (= huidige situatie):

SVn heeft aangegeven ruimte te zien voor groei in de aanvragen van inwoners bij de NEF. Deze potentie willen we benutten. Daarom combineren we de NEF met de huidige subsidieregeling.

Voordeel: Met de huidige regeling weten we wat we bereiken, de subsidiepot gaat jaarlijks snel op aan in het bijzonder zonnepanelen (45% van subsidiebedrag).

Zonnepanelen dragen overigens wel bij aan de doelstelling duurzame energieopwekking.

Nadeel: De doelstellingen voor isolatie en groene daken worden mogelijk niet gehaald

Beheersmaatregel: Wel kan de NEF beter gepromoot worden waardoor die regeling beter benut wordt.

B: Subsidieregeling versoberen in combinatie met NEF:

De huidige subsidieregeling wordt versimpeld en afgebouwd naar de basis: subsidie voor groene daken en isolatie van de gebouwenschil. Geen subsidie meer op zon, want dat is een rendabele investering. Zaken als burenbonus schrappen. NEF promoten zoals onder A.

Voordeel: toetsing regeling gaat sneller zodat de regeling per aanvraag goedkoper wordt qua arbeid. Geen arbeid voor de NEF bij de gemeente. Regeling minder snel uitgeput door schrappen subsidie op zonnepanelen.

Nadeel: Groei in plaatsing zonnepanelen wordt mogelijk afgeremd.

C: Als variant B met goedkopere NEF:

Hierbij wordt in de NEF een bedrag gestort om de rente voor inwoners te verlagen zodat de NEF nog aantrekkelijker wordt voor onze inwoners. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van het college om "leningen tegen een zeer lage rente aan onze inwoners aan te bieden". De keuze is om de rentekorting in te zetten voor particulieren en of voor grote VvE's.

Voordeel: geen uitvoeringskosten bij gemeente voor een lokaal fonds met een aantrekkelijke rente. De inwoners ontvangen een korting op de rente waardoor zij zeer voordelig kunnen lenen.

Nadeel: verlagen rente kost gemeente geld (is in feite ook een vorm van subsidie) maar is voor de gemeente financieel aantrekkelijker dan een DF, SF of een subsidie. Grote VvE's kunnen de leensom van € 1.000.000,- snel uitputten (Gerekend is met een leensom van 1 miljoen om de juiste balans tussen subsidie en verlaagde NEF te kiezen).

D: Als variant B met standaard DZF van het SVn:

In deze variant maken we gebruik van de duurzaamheidslening van het SVn.

Voordeel: geen.

Nadeel: Dit gaat mogelijk ten koste van het gebruik van de NEF en zal extra personele inzet vragen. Aanvragen en facturen moeten getoetst worden en er moet een verordening opgesteld worden. Op klantreis scoort deze matig omdat de klant zowel bij de gemeente als het SVn een aanvraag moet indienen.

E: Stimuleringsregeling:

Een stimuleringsregeling kan in combinatie met alle andere varianten. Het is een maatwerkoplossing waarbij de doelgroepen en criteria bepaald kunnen worden.

Voordeel: kan andere doelgroepen handelingsperspectief bieden om duurzame maatregelen te treffen.

Nadeel: Dit is wel de meest arbeidsintensieve variant. Toetsing, opstellen verordening e.d. moet de gemeente zelf doen (het is geen standaardpakket van het SVn). Gelet op de ervaringen van den Haag met kleine VvE's lijkt een Stimuleringsregeling voor particulieren niet zinvol. Voor specifieke doelgroepen is nog onduidelijk of met deze variant leidt tot het halen van de doelstellingen omdat de leningbereidheid van heel specifieke doelgroepen niet bekend is (bv scholen, instellingen, bedrijven).

F: Uitgebreide Stimuleringsregeling (plusvariant):

Deze variant is een combinatie van variant A, C en E.

In deze variant houden we de huidige subsidieregeling. Wel worden er vanwege de arbeidsintensiviteit en het voorkomen dat de andere maatregelen achterblijven op zonne-energie, enkele aanpassingen van de regeling gedaan. De burenbonus vervalt. Ook wordt subsidie op zonnepanelen alleen verstrekt bij de combinatie met of een groen dak, een isolatiemaatregel of een maatregel die de woning voorbereid op van het aardgas af. Overwogen kan worden om extra subsidie te geven op warmtepompen en zonneboilers, zodat versneld al woningen van het aardgas af gaan.

Ook wordt de NEF goedkoper gemaakt.

Daarnaast wordt een duurzaamheidslening mogelijk gemaakt voor kleine VvE's. Onze vve's zijn al wel geactiveerd vanuit het project "Bouw mee aan Voorburg- Noord", maar het blijft een lastige doelgroep om verdere stappen te laten zetten, blijkt ook uit de ervaring van gemeente Den Haag. Tenslotte wordt naar Haags voorbeeld een groot Energiefonds opgericht waardoor andere doelgroepen, maar ook grotere gebouweigenaren, innovators etc. verder kunnen met de verduurzaming van Leidschendam-Voorburg.

Voordeel: Alle beschikbare instrumenten worden ingezet om de doelstellingen te bereiken.

Nadeel: Voor deze variant moet ook een verordening opgesteld worden. De bestaande arbeid voor de subsidieregeling blijft bestaan en arbeid voor de Duurzaamheidslening en Energiefonds komen er bij. Zonder additionele financiële en personele middelen zullen alle onderdelen beperkt gefinancierd en uitgevoerd kunnen worden. De verwachtingen kunnen daardoor hoger uitvallen dan waargemaakt kan worden.

Advies

Op basis van dit onderzoek kiezen we om niet in te zetten op het oprichten van een eigen fonds. Binnen de bestaande capaciteit en middelen adviseert de werkgroep om in te zetten op variant C, namelijk de subsidieregeling te versoberen in combinatie met de nationale energiebespaarlening met een rentekorting. Dat houdt in dat we subsidie behouden om stappen te blijven zetten met isolatie zodat we op termijn van het aardgas af kunnen. Voor het behalen van de doelstelling van 15.000 m2 aan groene daken blijft de subsidieregeling noodzakelijk. Met een subsidieregeling wordt het goede dat we hebben opgebouwd vast gehouden, maar maken we de keuze om maatregelen die geen financiële ondersteuning behoeven, uit de subsidieregeling te halen. De subsidieregeling zelf wordt goedkoper gemaakt door de eisen te versimpelen.

Binnen de aangeboden mogelijkheden van de NEF is het advies om in te zetten op particulieren. De grote VvE's kunnen lenen bij de NEF zonder rentekorting. Hierdoor kunnen VvE's alleen gebruik maken van de standaard rentetarieven van de NEF. Zo wordt voorkomen dat enkele grote VvE's de leensom snel en volledig uitputten. Door in te zetten op een aantrekkelijke NEF minimaliseren we de gemeentelijke arbeidsinzet, maar bieden we wel een aantrekkelijke mogelijkheid voor onze inwoners om tegen een lage rente te lenen zoals vermeld in het Coalitieprogramma. De bekendheid van de NEF vergroten we door een gerichte communicatiecampagne.

Samenvattend:

1. Subsidie voortzetten maar afbouwen naar de basis: groene daken en isolatie van de gebouwschil.
2. De Nationaal Energiebespaarlening (NEF) toegankelijker maken voor inwoners door (a) communicatie over de regeling en (b) het rentepercentage te verlagen voor de inwoners van Leidschendam-Voorburg.

Criteria	subcriteria	Energiebesparend		Duurzaamheidslening		Stimuleringslening		Subsidie	
		Nadeel	Voordeel	Nadeel	Voordeel	Nadeel	Voordeel	Nadeel	Voordeel
Bereik (Klantgerichtheid)	Dorsgroep Drempelwaarde	particulieren en VVE's > 10 eenheden	kleine VVE's uitgesloten > € 2.500,-	particulieren	kleine VVE's uitgesloten lastig voor ZZP'ers > € 2.500,-	alle doelgroepen mogelijk zelf te bepalen	particulieren en VVE's ex ut te breiden met andere doelgroepen > € 1.000,-		
Benutting		Leningbereidheid: groene daken nul, isolatie matig, zon redelijk			Leningbereidheid: groene daken nul, isolatie matig, zon redelijk		Bereidheid tot het aanvragen van subsidie is hoog	Budget snel op, relatief veel aanvragen voor kleine zonepanelen met laag subsidie %	
Klantreis: aanvraagproces	1 loket	Rijk staat op afstand			2 x loket: gemeente (bestuursrechtelijke toets) en SVn (krediettoets)		1 loket		
Effectiviteit	Maatregelen	maatregelenpakket is vast	voorwaarden zijn beperkt aan te passen		variante maatregelen en voorwaarden mogelijk		variante maatregelen en voorwaarden mogelijk		
Investeren in klant		investering in maatregel is 1:1			investering in maatregel is 1:1		investering in maatregel is 1:1 of 1:4, afhankelijk van subsidie%		
Risico's		geen			beperkt (ex dubieze debiteuren)		geen		
Financieel	klant	aanvrager heeft keuze tussen consumentief (met BKR registratie) of hypothecaire verstrekking (Geen BKR registratie) of beiden.			aanvrager heeft keuze tussen consumentief (met BKR registratie) of hypothecaire verstrekking (Geen BKR registratie) of beiden.		klant krijgt bijdrage		
					1. bestuursrechtelijke toets door gemeente uit te voeren (of externe) 2. beheervergoeding SVn gedurende looptijd (> 15jr)		1. bestuursrechtelijke toets en financiële uitbetaling door gemeente uit te voeren (of externe) 2. subsidiekosten		
Uitgaven gemeente (waaronder uitvoering)		Geen kosten voor gemeente			rentepercentage te bepalen door gemeente				
Juridisch					mogelijke bezwaarschriften				
Organisatorisch		geen inzet gemeente nodig			gedurende looptijd lening controle houden		regeling aanpassen betekent meerwerk in opstellen en uitvoeren		bestaande inzet subsidiehandeling